

AANBIEDINGSBRIEF

In 2014 presenteerden wij u het collegeprogramma “Vertrouwen, vernieuwen & loslaten”. Een collegeprogramma dat richting geeft en flexibel is. Voor u ligt de concept-perspectiefnota 2017. Een perspectiefnota die in de lijn van het collegeprogramma de opmaat is naar de begroting 2017. De Perspectiefnota heeft als doel om vanuit een helder financieel perspectief de richting voor de komende jaren te bepalen. De uitkomsten van de besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota worden door het college van burgemeester en wethouders als basis gehanteerd bij het opstellen van de meerjarenbegroting.

Voor de totstandkoming van de Perspectiefnota 2017 hanteren wij de volgende planning:

Beeld- en oordeelsvormende vergadering

- Op 30 juni vindt een eerste behandeling plaats over de Perspectiefnota;
- Tijdens deze bijeenkomst worden ook de schriftelijke vragen beantwoord die zijn ingediend. De vragen dienen voor 27 juni, 09.00 uur te worden gesteld via het e-mailadres griffier@landsmeer.nl.

Besluitvormende vergadering

- De Perspectiefnota 2017 wordt in de raad van donderdag 7 juli 2016 behandeld.

Besluitvorming:

Wij stellen u voor de Perspectiefnota 2017 vast te stellen met daarin opgenomen:

- a. Het financieel perspectief voor 2017 tot en met 2020;
- b. De kaders (parameters) voor de Programmabegroting 2017;
- c. De voorgestelde keuzes.

Het college van burgemeester en wethouder gemeente Landsmeer

de secretaris

de burgemeester

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

Voor u ligt de Perspectiefnota 2017. Een bijzondere Perspectiefnota. Bijzonder omdat deze Perspectiefnota het laatste volledige jaar van het college betreft. Op 21 maart 2018 zijn er immers nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. Dit betekent dat wij in dit hoofdstuk meer aandacht besteden om terug te kijken naar de afgelopen periode om vanuit dit perspectief volop in te zetten op 2017.

Samen met uw raad hebben we in het coalitieprogramma “De inwoners centraal” de ambities verwoord. Deze ambities hebben we vertaald naar ons collegeprogramma “Vertrouwen, vernieuwen en loslaten”. In deze perspectiefnota bespreken wij onderwerpen die vragen om een koerswijziging of extra inzet. De bestuurlijke keuzes zijn verdeeld over de sporen uit het collegeprogramma.

Naast onze eigen ambities worden gemeenten natuurlijk ook belast met opdrachten vanuit het rijk en ontwikkelingen in de samenleving. Ook dit vraagt om bestuurlijke voorstellen en keuzes. Een goed voorbeeld hiervan is de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen en vergunninghouders. Wij zien het als een gemeentelijke en morele plicht om een bijdrage te leveren aan dit maatschappelijke vraagstuk waarbij draagvlak in de lokale samenleving van groot belang is.

De afgelopen jaren hebben natuurlijk in het teken gestaan van de implementatie en transitie van de decentralisaties. Veel taken zijn van het rijk overgeheveld naar de gemeentelijke overheid. Inmiddels zijn deze taken opgenomen in de reguliere dienstverlening van de gemeente. Dit is vooral tot uitvoering gekomen in samenwerking met de ons omringende gemeente. Gemeenten hebben minder geld gekregen vanuit het Rijk om invulling te geven aan deze gedecentraliseerde taken. Toch is het Landsmeer gelukt om uitvoering te geven aan de taken binnen de financiële kaders. De komende jaren zal het accent van de transitie vooral komen te liggen op de re-integratie van mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Hier ligt een belangrijke taak voor de gemeente om deze mensen weer aan het werk te helpen.

Door deze nieuwe taken is een zelfstandige gemeente met onze omvang niet toekomstbestendig. Dit heeft de raad al in een vroegtijdig stadium erkend. In de afgelopen twee jaar hebben inwoners, raad en college gezamenlijk een ontwikkeling doorgemaakt die bepalend is voor de visie op de toekomst van Landsmeer. Er is gekozen voor een ambtelijke samenwerking. Hierbij blijft de gemeente Landsmeer zelfstandig met eigen beslissingsbevoegdheid waarbij het ambtelijke apparaat van een aantal gemeenten wordt samengevoegd. Niet alleen ontstaat hiermee een grote ambtelijke organisatie, ook is de verwachting dat de bestuurlijke samenwerking aanzienlijk zal toenemen waarmee de strategische positie in de regio wordt versterkt. Ook leidt een grote ambtelijke organisatie tot aanzienlijke verbetering. Zo zal de professionalisering toenemen en de kwetsbaarheid afnemen. Door de omvang zijn we ook optimaal in staat om de organisatie te ontwikkelen tot een moderne

organisatie die aansluit bij de uitdagingen waar een gemeente heden ten dage voor staat.

In oktober 2015 heeft de gemeente Landsmeer bijna een week lang circa 200 vluchtelingen opgevangen. Deze crisisopvang was nodig omdat de opvang in asielzoekerscentra overvol waren als gevolg van de grote stroom vluchtelingen door de oorlog en verwoestingen in Syrië. De crisisopvang is goed verlopen. Door inzet van vrijwilligers uit onze lokale samenleving en een goede uitvoering door onze ambtelijke organisatie heeft Landsmeer volgens het radioprogramma Reporter van KRO/NCRV de noodopvang verzorgd tegen de laagste kosten. Landsmeer was hiermee koploper in Nederland. De noodopvang is volgens het college echter een voorbode van de ontwikkelingen die op Nederland afkomen. Dit betekent voor Nederlandse gemeente middels de taakstelling vanuit het Rijk een plicht om nieuwe Nederlanders een plek te bieden in onze lokale samenleving. Dit is een uitdaging op verschillende terreinen, maar biedt ook kansen.

Leeswijzer

In deze Perspectiefnota hebben we in de inleiding enkele majeure ontwikkelingen geschetst die in onze beleving grote impact hebben de komende jaren. In hoofdstuk twee schetsen wij u de huidige financiële uitgangspositie. Dit is immers de basis voor de mogelijkheden om invulling te geven aan onze ambities. Deze ambities en beleidsintensiveringen worden in hoofdstuk drie nader uitgewerkt volgens de lijnen van het collegeakkoord. In hoofdstuk vier worden de financiële gevolgen van de ambities verwerkt en informeren we u door het schetsen van het financiële perspectief.

2. FINANCIËLE UITGANGSPOSITIE

In dit hoofdstuk worden de financiële kaders voor de jaren 2017-2020 weergegeven. Het uitgangspunt is hierbij de begroting van vorig jaar, de zogenaamde primitieve begroting 2016. Vervolgens worden de cijfers geactualiseerd door het toevoegen van de cijfers vanuit de jaarrekening 2015 en de 1^e bestuursrapportage 2016. De meicirculaire is nog niet in dit overzicht verwerkt. Het college gebruikt de Perspectiefnota 2017 als basis voor de samenstelling van de Programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2018-2020, waarbij het volgende in acht wordt genomen:

- speerpunten van beleid (collegeprogramma) worden in het traject van de totstandkoming van de Programmabegroting 2017 opgenomen;
- de in het hoofdstuk 'financiële toelichting' genoemde uitgangspunten en parameters zijn vertrekpunt;
- het investeringsplan 2017-2020 moet in overeenstemming blijven met de beschikbare financiële middelen in het proces van de Programmabegroting 2017-2020.

Meerjarenraming	2017	2018	2019	2020
Primitieve meerjarenraming 2016-2019	34.715	91.120	182.521	182.521
Structurele gevolgen jaarrekening 2015	-248.386	-248.386	-248.386	-248.386
Structurele gevolgen Bestuursrapportage (exclusief mutaties jaarrekening)	141.406	141.406	141.406	141.406
Saldo meerjarenraming 2017-2020	-72.265	-15.860	75.541	75.541

* De primitieve begroting is de begroting zoals deze is vastgesteld door de gemeenteraad voorafgaand aan het begrotingsjaar. Dit betekent dat begrotingswijzigingen voor 1 januari van het betreffende begrotingsjaar onderdeel uit maken van de primitieve begroting.

Bij de behandeling van de begroting 2016 is een aantal besluiten genomen met gevolgen voor de meerjarenraming. In hoofdstuk 4 worden deze nader toegelicht. Dit leidt tot de volgende meerjarenraming.

Meerjarenraming	2017	2018	2019	2020
Saldo meerjarenraming 2017-2020	-72.265	-15.860	75.541	75.541
Financiële ontwikkelingen 2016	-3.740	-177.679	-213.055	-251.230
Saldo primitieve begroting 2017-2020	-76.005	-193.539	-137.514	-175.689

Het meerjarenoverzicht laat een negatief resultaat zien van € 76.005 voor 2017. Gelet op het uitgangspunt dat de raad streeft naar een sluitende begroting is het onvermijdelijk dat er richting de uitwerking van de begroting 2017 keuzes gemaakt

moeten worden in beleidsvoornemens. Indien dit niet toereikend is, moeten nieuwe ombuigingen worden gerealiseerd. Voor het realiseren van mogelijke bezuinigingen dient ook naar de investeringen te worden gekeken. Hiervoor verwijzen we naar hoofdstuk vier. De periode tot aan de begroting gebruikt het college om meer inzicht te krijgen in de kaders door het verkrijgen van antwoorden op onderstaande vragen:

- welke gevolgen heeft de meicirculaire?
- zijn de genoemde investeringen, de bedragen en de termijnen nog realistisch?
- welke keuzes kunnen er gemaakt worden binnen de beleidsvoornemens?
- Zijn aanvullende ombuigingen noodzakelijk en welke dan?

3. DE VIER SPOREN VAN ONZE ONTDEKKINGSREIS

In dit hoofdstuk nemen wij u - langs de vier sporen uit het collegeprogramma – mee in de belangrijkste ontwikkelingen.

3.1 ...de inwoners

Omgevingswet en digitalisering proces omgevingsvergunning

Naar verwachting zal in 2018/2019 (een exacte datum geeft de wetgever nog niet) de Omgevingswet in werking treden. De Omgevingswet zal vele wetten (26) en regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving vervangen door 1 wet, 4 AMvB's (algemene maatregel van bestuur) en 10 ministeriële regelingen. Het invoeren van de Omgevingswet heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie. De invoering dient goed te worden voorbereid. De aanstelling van een kwartiermaker is nodig om een plan op te stellen, scherp te krijgen welke veranderingen de omgevingswet precies meebrengt, de gemeente hierop voor te bereiden. Daarvoor is budget nodig. Het streven is om dit gezamenlijk met buurgemeenten op te pakken teneinde de kosten te kunnen delen en de kennis te kunnen bundelen. Zonder extra eenmalig budget zullen ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden om het project zelf uit te kunnen voeren. Om bij de invoering van de Omgevingswet mee te gaan met het digitale tijdperk en om aan te sluiten bij de digitale voorziening van de overheid is het van belang om het behandelproces van de omgevingsvergunning te digitaliseren. De verwerking van aanvragen kan worden versneld en het milieu is gebaat bij verminderd papierverbruik.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is één van de zes nieuwe instrumenten die de Omgevingswet introduceert. De omgevingsvisie komt in de plaats van wat nu structuurvisie wordt genoemd. In de omgevingsvisie kunnen overheden hun beleidsvorming op het gebied van de fysieke leefomgeving vastleggen en uitvoeren. Een omgevingsvisie is een politiek bestuurlijk document dat een integrale visie inhoudt voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving op de lange termijn. De omgevingsvisie heeft dan ook een breder bereik dan de huidige structuurvisie. In 2017 zal de voorbereiding beginnen. Het budget dat in 2016 werd gereserveerd voor de structuurvisie zal in 2017 worden ingezet voor de omgevingsvisie.

Huisvesting vergunninghouders

In 2015 waren er wereldwijd 60.000.000 mensen op de vlucht. Nooit eerder waren er zo veel mensen op de vlucht voor oorlog en geweld. In 2015 hebben 43.093 mensen asiel aangevraagd in Nederland. Asielzoekers met een verblijfsvergunning gaan deel uitmaken van de Nederlandse maatschappij. Het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers) wijst deze vergunninghouders toe aan gemeenten die vergunninghouders passende woonruimte moet aanbieden. Gemeenten hebben 12 weken de tijd om woonruimte te vinden en de verhuizing te regelen. De gemeente Landsmeer rekent op een taakstelling van circa 30 vergunninghouders voor 2017. Voor woonruimte maakt Landsmeer gebruik van het woningaanbod van sociale huurwoningen van woningcorporaties. Omdat het aantal sociale huurwoningen in

Landsmeer beperkt is, dreigt verdringen op de wachtlijst, ook voor onze eigen inwoners die op zoek zijn naar een betaalbare huurwoning in Landsmeer. Om invulling te geven aan de taakstelling en tevens oog te houden voor de huisvesting voor de eigen inwoners, onderzoekt het college de mogelijkheden voor een optimale huisvesting. Ook bekijken wij welke gevolgen de taakstelling heeft voor onderwijs, integratie en voor het sociaal domein. Dit betekent dat we ons richten op taallessen voor ouderen en onderwijs voor kinderen en jeugdigen. Ook zullen met name de jongere vluchtelingen toenadering zoeken tot sportverenigingen. Op basis van dit onderzoek nemen wij in 2017 maatregelen om invulling te geven aan de uitdagingen die voor ons liggen op dit terrein. Het is nu nog onduidelijk welke kosten dit met zich meebrengt. In verschillende nieuwsberichten wordt de verwachting uitgesproken dat de kosten worden verwerkt in een hogere algemene uitkering. Nog dit jaar komen we met een separaat voorstel richting de raad voor de uitvoering in 2017 en verdere jaren.

Nieuw subsidiebeleid

In het nieuwe subsidiebeleid dat in 2016 is vastgesteld, is de subsidiesystematiek herzien om het proces van subsidiëring transparanter, doelmatiger en sturend te maken. In plaats van het subsidiëren van vaste organisaties, gaat de nieuwe systematiek uit van het subsidiëren van activiteiten. Uitgangspunt is dat het nieuwe subsidiebeleid past binnen de huidige maatschappij en ontwikkelingen. Participatie en zelfredzaamheid maken deel uit van het te voeren beleid. Er moet een directe, aantoonbare relatie zijn tussen de te subsidiëren activiteit en de bijdrage die deze levert aan de realisatie van de maatschappelijke doelen. De waarderingssubsidie komt te vervallen. In plaats daarvan zullen stimuleringsubsidies worden verstrekt. De budgetsubsidie en de eenmalige subsidie blijven gehandhaafd. Dit moet leiden tot een meer gerichte verlening van subsidies om gemeentelijk beleid uit te laten voeren door externe partijen.

Participatiewet / sociaal domein

In het collegeprogramma is aangegeven dat de rol van de overheid verandert. Als uitgangspunt geldt de eigen kracht van de burger. Wat kan die burger wel, al dan niet bijgestaan door familieleden of directe omgeving. De gemeente biedt hulp als het iemand niet lukt om elders de noodzakelijke hulp vorm te geven. De afgelopen twee jaar is het Middelpunt ontwikkeld tot centrum waar het gaat om de functie als vraagbaak voor zorg, welzijn en werk met als achterliggende visie dat inzet op vroegtijdige signalering duurdere hulp en ondersteuning in de toekomst voorkomt. In 2015 zijn wij voortvarend van start gegaan om de nieuwe taken die wij op het gebied van de Participatiewet, Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hebben gekregen, zodanig uit te voeren dat ze passen binnen de opdracht van de raad. Het is een jaar geweest waarin we nog met het oude stelsel zijn geconfronteerd omdat er sprake was van overgangsrecht voor mensen die al zorg ontvingen. Gaandeweg heeft de 'nieuwe' zorg op basis van onze resultaat gestuurde inkoop het overgenomen. De eerste tekenen zijn dat de uitgaven budgettair neutraal gedekt kunnen worden. Door de late aanlevering van facturen is dit echter nog niet met zekerheid te stellen.

In 2017 willen wij inzetten op verhoogde uitstroom van uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Voor de uitvoering hiervan zullen wij goed overleg voeren met de gemeente Waterland. Indien voor deze inzet extra financiële middelen nodig zijn, kunnen wij putten uit de daartoe bestemde reserve. Uiteindelijk moet deze extra inzet leiden tot verlaging van de uitkeringslasten. Ook willen wij in 2017 uitvoering geven aan het preventief jeugdbeleid, dat in nauwe samenwerking met deskundigen en betrokken partijen in 2016 wordt geformuleerd. Naast het maatschappelijk belang hiervan willen wij daarmee ook de kosten van jeugdzorg onder controle houden. Het budget dat ter beschikking is gesteld door het Rijk ter uitvoering van de taken in het kader van de Decentralisaties wordt aangewend voor de inkoop van Zorg en de kosten van uitvoering/overhead. Indien er voor uitvoering/overhead meer kosten gemaakt moeten worden, dekken wij dit vanuit de 3D gelden.

3.2 ...ons grondgebied / de regio

Een prettige leefomgeving

Uit de Omnibus enquête (2015) blijkt dat Landsmeer een prettige gemeente is om te wonen, te werken en te recreëren (rapportcijfer 7,9). De mate waarin men het prettig vindt in de buurt krijgt het cijfer 7,8. Of inwoners prettig wonen in Landsmeer wordt mede bepaald door de kwaliteit van het beeld van de gemeente. De groene ruimte, de openheid (water) en de architectuur van de woningen, zijn daarbij belangrijke onderdelen. Ook willen we dat inwoners een woning kunnen bewonen die past bij hun inkomen. In 2016 is de woonvisie “goed wonen in Landsmeer woonvisie 2016-2024” vastgesteld. Duidelijk is dat onze gemeente zeer hoog scoort op woonaantrekkelijkheid (nr.13 van Nederland) en dat mede hierdoor de druk op de woningmarkt in Landsmeer hoog is. Op basis van deze visie worden prestatieafspraken gesloten met de woningbouwcorporaties. Mogelijk hebben deze afspraken financiële gevolgen maar op dit moment is daar geen inschatting van te geven.

In 2017 worden de laatste woningen gebouwd in Luijendijk-Zuid. De grote uitbreidingsprojecten in Landsmeer komen hiermee (voorlopig) tot hun eind. Dit heeft tot gevolg dat na 2020 de geschatte bevolkingsprognose (zowel CBS als PRIMOS) niet meer gelijk oploopt met de gemeentelijke plancapaciteit van te realiseren woningen. De gemeente wordt afhankelijk van derden om nieuwe woningbouwprojecten te realiseren. Met name inbreidingslocaties en het transformeren van gebouwen die hun functie hebben verloren of niet meer bijdragen aan een fijne leefomgeving bieden dan naar verwachting voldoende kansen om in de behoefte te voorzien.

Starterslening

De raad heeft de motie aangenomen om het college te laten onderzoeken of verhoging van het budget van het revolving fund mogelijk is. In deze perspectiefnota houden wij alvast rekening met een verhoging van het fonds met € 500.000. Hiermee zou de totale deelname bij de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting uitkomen

op € 1.025.000. De storting kan, na onderzoek, plaatsvinden vanuit de liquide middelen.

Onderhoud openbare ruimte

De continuïteit in de kwaliteit van de openbare ruimte is niet op alle gebied even goed. Het afgelopen jaar is weer ingezet op verbetering van digitaal beheer van data van de openbare ruimte. Digitaal beheer geeft een beter inzicht in het areaal en leidt tot de mogelijkheid van een betere inzet van middelen op basis van integrale kwaliteit en risico afweging. Het is belangrijk om de (digitale) basis door te ontwikkelen.

Het verbeterde inzicht alsmede nieuwe technische mogelijkheden en het ontdekken van een andere rol in het omgaan met buurtbewoners bieden de mogelijkheid tot een integrale aanpak. Het kan leiden tot vermindering van het achterstallig onderhoud en een efficiëntere inzet van financiële middelen, maar vergt een andere planning, waarbij eerst extra geïnvesteerd dient te worden. In 2016 wordt het beheerplan wegen geactualiseerd en worden keuzes aan de raad voorgelegd.

Het afgelopen jaar heeft in de wijk Nieuwe Gouw een aantal incidenten plaats gevonden als gevolg van het instorten van het riool. De riolering in de wijk blijkt in slechtere onderhoudstoestand dan was ingeschat. Wij stellen voor de aanpak van het riool versneld, gefaseerd op te pakken. Gezien de beperkte middelen, gaat dit ten koste van projecten die al in het meerjarig investeringsplan waren opgenomen.

Vorig jaar is reeds aangegeven dat onkruidbestrijding op verhardingen wettelijk niet langer toegestaan werd met chemische middelen, het budget is daarom in 2015 verhoogd. Uit de begin 2016 gehouden aanbesteding voor de alternatieve werkwijze met heet water en onkruidborstels blijkt dat met het nu beschikbare budget niet de huidige hoge kwaliteit kan worden behouden. Indien continuïteit in deze kwaliteit gewenst wordt, is het noodzakelijk het onderhoudsbudget nogmaals te verhogen. Groenonderhoud is als gevolg van bezuinigingen en uitbreiding van het areaal niet langer op het bestaande niveau te realiseren.

Verkeer / Mobiliteitsvisie

Belangrijk beleidsstuk op dit gebied is de Mobiliteitsvisie (voorheen: gemeentelijk verkeers- en vervoersplan). In 2016 is via het participatieproject 'Verkeersveiligheid', vormgegeven via de website 'Geef om Landsmeer', veel opgehaald op dit thema bij de inwoners. Mede vanuit deze opbrengst zal een Mobiliteitsvisie worden gemaakt. De verwachting is dat in 2017 dit project wordt afgerond. Na afronding van de actualisatie zal op basis van de nieuwe Mobiliteitsvisie een uitvoeringsplan worden gemaakt. Voor dat uitvoeringsplan wordt in 2017 separaat budget aangevraagd. In het meerjareninvesteringsplan zijn dan ook nog geen bedragen voor dit uitvoeringsplan opgenomen. In 2017 zullen waar mogelijk al wel wat kleinschalige projecten vormgegeven worden, gekoppeld aan reguliere werkzaamheden, in navolging van die in 2016. Voor voorlichting, promotiemateriaal en gedrag beïnvloedende projecten voortvloeiend uit het project Verkeersveiligheid is een (extra) budget van 2.500,- euro nodig.

Economische Zaken, Recreatie en Toerisme

In de Toekomstvisie wordt ingezet op een versterking van recreatie en toerisme in Landsmeer. Gebleken is dat deze beleidsvelden binnen de MRA belangrijke thema's

zijn. Door de intensivering van regionale samenwerking is er een mogelijkheid gecreëerd om deel te kunnen nemen aan de regionale projecten en daarmee kansen te benutten. Een verhoging van het budget is noodzakelijk om ook daadwerkelijk gebruik te maken van het gunstige klimaat dat nu in de regio is ontstaan en daarmee recreatie en toerisme in Landsmeer te versterken. Ook is gebleken dat dat continuïteit in ambtelijke capaciteit een vereiste is om de in gang gezette samenwerking tussen ondernemers en met de regio gemeenten, op het gebied van recreatie en toerisme voor langere tijd borgen. Het is daarvoor noodzakelijk om de personele kosten voor een EZ medewerker structureel op te nemen in plaats van tijdelijk.

Nieuwe initiatieven

Na vaststelling van de kansenkaart hotel A10-zone is een start gemaakt met de marktconsultatie. Vanwege tegenvallende resultaten is het nodig te overwegen om de marktconsultatie verder uit te bouwen met externe partijen met specifieke expertise. Om initiatieven als deze mogelijk te maken stelt het college voor een budget van € 100.000 in te stellen ten laste van de algemene reserve om invulling te geven aan ontwikkelingsprojecten en het faciliteren van marktinitiatieven.

3.3 ...het gemeentebestuur

Ambtelijke samenwerking

Met het wilsbesluit van de gemeenteraad van 17 december 2015 onderzoekt het college de samenwerking met de gewenste samenwerkingspartners Waterland, Oostzaan en Wormerland. Voor de totstandkoming van het wilsbesluit heeft de raad eerder € 30.000,- ter beschikking gesteld. Dit bedrag, aangevuld met de verkregen provinciale subsidies, is onder meer ingezet voor een bestuurskrachtonderzoek, een SWOT-analyse, een enquête en wijkgesprekken. Om de noodzakelijke bestuurskracht te versterken dienen ook in 2017 verdere stappen te worden gezet om de gewenste ambtelijke samenwerking te realiseren. Er zal budget nodig zijn om het proces van intensievere samenwerking te faciliteren, bijvoorbeeld voor systematische inventarisaties en specialistische ondersteuning. In dit stadium is het te prematuur om een exact bedrag te noemen, omdat er nog geen actieprogramma is. Vandaar dat wordt voorgesteld een voorbereidingskrediet van € 15.000,- op te nemen voor 2017. Zodra de plannen duidelijker worden, informeert het college de gemeenteraad nader over de exacte omvang van het benodigde budget.

Netwerkparticipatie

Participatie gaat verder dan meepraten, zo was te lezen in het collegeprogramma. Participatie is hét middel om inwoners centraal te zetten. In 2016 hebben we in diverse projecten participatie op maat ingezet. Hierbij kunnen initiatieven vanuit de gemeente en initiatieven vanuit de samenleving worden onderscheiden. Bij initiatieven vanuit de gemeente werken we aan participatievormen die passen bij het onderwerp en de mate van beleidsvrijheid. Voor de initiatieven vanuit de samenleving vervult de gemeente een geheel andere rol. Het gaat om initiatieven die voortkomen uit en worden uitgevoerd door inwoners. Onze inwoners zijn zelfredzaam en daadkrachtig in het realiseren van hun eigen doelstellingen. Als gemeente ondersteunen we deze initiatiefnemers waar mogelijk met raad en daad.

3.4 ...de ambtelijke organisatie

Organisatieontwikkeling “Anders met elkaar vooruit

In de Perspectiefnota van vorig jaar is de ontwikkeling geschetst van de ambtelijke organisatie en de ambtenaar als medewerker van de toekomst. In het najaar van 2015 is het organisatieontwikkelplan getiteld “Anders met elkaar vooruit, Onze ontdekkingsreis” vastgesteld. Dit is een continu ontwikkelingsstraject. Zo is in 2016 is de Landsmeer academie geïntroduceerd: een online opleidingstool om medewerkers in staat te stellen op het werk of thuis, alleen of met collega's, opleidingen te volgen op diverse terreinen. Deze opleidingstool draagt bij aan de verdere ontwikkeling van medewerkers waarbij de eigen verantwoordelijkheid en professionaliteit een belangrijk focuspunt is. Ook gaan we ons meer richten op mobiliteit en stages waardoor medewerkers hun talenten breder in kunnen zetten. We leren op deze wijze van andere organisaties en de mobiliteit van medewerkers wordt vergroot. Ook in 2017 gaan we verdere stappen zetten om concreet vorm te geven aan de geformuleerde werkprincipes. Deze sluiten aan bij de ontwikkelingen in onze maatschappij en bij diverse overheden. Medewerkers werken minder vanuit een vaste werkplek en meer vanuit een werkplek die past bij de actuele werkzaamheden en samenwerkingsverbanden. Dit betekent ook andere vormen van dienstverlening, bereikbaarheid, "nieuwe werken" en mobiliteit. Daarom wordt in 2016 onderzoek gedaan naar o.a. de mogelijkheden om de medewerkers moderner te gaan faciliteren. Op dit moment zijn de kosten nog niet exact bekend en wordt voorgesteld om € 15.000 op te nemen.

Dienstverlening op maat

De rol van de gemeente in de samenleving verandert. Dit heeft ook gevolgen voor de dienstverlening van de gemeente. Daarnaast stelt de verdergaande digitalisering ons ook in staat de dienstverlening verder te verbeteren. Op bepaalde aspecten verplicht de wetgever hiertoe. Dit wordt onder andere ingegeven door het Nationaal Uitvoeringsplan (NUP), Digitaal 2017 en Dienstverlening 2020. Dit is wat ons betreft niet meer dan een stok achter de deur. De organisatie van Landsmeer heeft namelijk zelf een visie en ambitie om haar dienstverlening verder te ontwikkelen. Om deze reden is de gemeente Landsmeer aangesloten bij de coöperatieve vereniging Dimpact, die de ontwikkeling, inkoop en toepassing van generieke toepasbare software ten behoeve van de digitale dienstverlening van gemeenten faciliteert. De vereniging is inmiddels uitgegroeid tot 34 gemeenten die samen 1,5 miljoen inwoners representeren. Zo is ons streven om steeds steeds meer producten digitaal, 24/7, 365 dagen per jaar aan onze inwoners aan te bieden. Voor sommige producten blijft (voorlopig) een fysiek bezoek noodzakelijk. Dit betekent echter niet dat onze inwoners per se naar het gemeentehuis moeten komen. De ambtenaren van Landsmeer komen straks – indien inwoners dit wensen – aan huis. Om onze digitale dienstverlening verder te ontwikkelen is een structureel budget nodig van € 40.000.

Informatiebeveiliging

Ook zoeken wij de samenwerking met de omliggende gemeenten om gezamenlijk invulling te geven aan wettelijke taken waar het gaat om beheer van informatie van burgers. De wet bescherming persoonsgegevens (Wpb) is sinds 1 januari 2016 uitgebreid en gemeenten dienen passende maatregelen te nemen om de persoonsgegevens te beveiligen en de privacy te waarborgen. Een van de belangrijke wijzigingen is dat gemeenten melding moeten doen bij de Autoriteit

persoonsgegevens wanneer er sprake is van een datalek. Om een datalek te voorkomen en om te kunnen constateren dat er onverhoopt toch sprake is van een datalek, dient onze informatiebeveiliging op orde te zijn. Een andere belangrijke ontwikkeling is de verplichte aanstelling van een privacy functionaris. Dit pakken wij op in samenwerking met onze buurgemeenten. Eind 2016 of begin 2017 komen wij met een separaat voorstel naar de raad.

Centrale Basisregistratie Personen

In de periode 2017/2018 wordt iedere gemeente aangesloten op de centrale Basisregistratie Personen (BRP). De gemeente blijft verantwoordelijk voor het bijhouden van persoonsgegevens in de BRP die betrekking hebben op de eigen inwoners. De persoonsgegevens worden centraal opgeslagen en zijn realtime benaderbaar. De gegevens zijn na aansluiting alleen benaderbaar met een systeem van Burgerzakenmodules. In 2017 doen we onderzoek naar de mogelijke aanpassingen van het systeem. Afhankelijk van onze ambities en keuzes zijn ook investeringen noodzakelijk voor het verbeteren van de dienstverlening in het kader van de Wet elektronische Burgerlijke stand. Te denken valt daarbij aan modules voor digitale aangifte van geboorte en overlijden en het melden van een huwelijk of partnerschapsregistratie. Hoe hoog de investerings- en exploitatiekosten zijn voor de aanschaf van de burgerzakenmodules kunnen we op dit moment nog niet zeggen. Wij nemen daarom nu deze kosten als PM post op.

Individueel Keuze Budget

Het implementeren van landelijke ontwikkelingen vanuit de cao hoort onlosmakelijk bij goed werkgeverschap. Nieuw in 2017 is een individueel keuzebudget (IKB) voor medewerkers. Dit betekent dat we met ingang van 1 januari 2017 een aantal arbeidsvoorwaarden bundelen in één budget voor elke medewerker. In de cao is afgesproken om vier bronnen in het IKB op te nemen: de eindejaarsuitkering, de vakantietoelage, de werkgeversbijdrage levensloop en het bovenwettelijke deel van het vakantieverlof. Dit levert een substantieel percentage van het salaris op dat de medewerker kan besteden aan doelen naar keuze. Meer keuzevrijheid voor de medewerkers draagt bij aan goed werkgeverschap. De invoeringen van het IKB gebeurt budgettair neutraal.

Banenafpraak

Sinds 1 januari 2015 geldt de Participatiewet. Ook Landsmeer wil arbeidsplaatsen realiseren voor mensen met een arbeidsbeperking. Landelijk gaat het om 125.000 extra arbeidsplaatsen. De sector overheid neemt 25.000 arbeidsplaatsen voor haar rekening. De gemeente wil voor werkgevers in de gemeente Landsmeer een voorbeeld zijn en geeft dus invulling aan deze verplichting door ruimte te creëren voor banen. Omdat wij op dit moment deze ruimte niet hebben – zowel inhoudelijke als formatief – onderzoeken wij in 2016 welke functies mogelijk kunnen worden gecombineerd tot een van toepassing zijnde functie, zodat in 2017 aan deze ambitie invulling kan worden gegeven.

3.5 ...overige ontwikkelingen

In voorgaande paragrafen zijn de strategische beleidsontwikkelingen beschreven. In aanvulling op deze strategische beleidsontwikkelingen hebben we nog een aantal andere uitgaven die noodzakelijk zijn om onze dienstverlening op orde te houden of te voldoen aan wettelijke vereisen. In deze paragraaf worden deze uitgaven kort nader toegelicht.

Loonontwikkeling

De salarislasten worden geraamd op basis van toegestane formatie. De huidige CAO heeft een looptijd tot mei 2017. In de vigerende CAO is afgesproken dat de salarissen per 1 januari 2017 stijgen met 0,4%. Hiermee is rekening gehouden in de lopende personeelsbegroting van in totaal circa € 4.6 miljoen. Vanaf mei 2017 geldt een nieuwe CAO waarbij waarschijnlijk nieuwe loonafspraken worden gemaakt. We stellen voor om voor de nieuwe CAO een stelpost op te nemen - overeenkomstig een loonstijging van 1,6% - van € 43.968 in 2017 oplopend naar € 94.867 in 2020. Het is overigens de verwachting dat we vanuit de algemene uitkering deels gecompenseerd worden voor de cao salarisstijging.

DHW vergunningverlening

In 2014 heeft de gemeente extra taken gekregen op het gebied van de Drank- en Horecawet (DHW). De Omgevingsdienst IJmond voert voor de gemeente de toezichts- en controletaken uit op dit gebied. Gebleken is dat de vergunningverlening voor de DHW in de praktijk meer tijd vergt dan binnen de huidige gemeentelijke formatie kan worden uitgevoerd. De Omgevingsdienst biedt de mogelijkheid om deze taak voor de gemeente te verrichten, wat door hun expertise ook een efficiënte oplossing is. Om de vereiste kwaliteit te leveren, is tijdelijk extra budget vereist. In de toekomst zal worden bezien of dit taakveld samen met andere gemeenten kan worden vormgegeven.

Duurzaamheid

De gemeente Landsmeer heeft een duurzaamheidsagenda met een beperkt budget. Deze wordt in 2016 geactualiseerd en het budget wordt zo effectief mogelijk ingezet. Binnen het huidige budget is het niet mogelijk om ambities als het versneld verleden van de openbare verlichting of het vervangen van wagenpark meer duurzaam, (elektrisch) te realiseren.

Modernisering raadzaal

De raadzaal in het gemeentehuis heeft vier functies: raadzaal, trouwzaal, vergaderzaal en presentatielocatie. Om deze functies goed te kunnen vervullen is multifunctioneel meubilair dat snel en eenvoudig kan worden veranderd in opstelling en een moderne – draadloze – geluidsinstallatie nodig, die ook op andere locaties kan worden ingezet. Verder kan worden gedacht aan flexibilisering van de presentatiefaciliteiten. Door de indeling van de raadzaal kent het huidige presentatiescherm zijn beperkingen. Het meubilair is sowieso aan vervanging toe. Gezien het eenmalige karakter van deze uitgave stellen wij u voor een separaat voorstel in te dienen.

Facilitaire zaken

In de huidige exploitatie is geen structureel budget opgenomen voor huisvesting, budget voor het vervangen van bijvoorbeeld tafels en stoelen. Sommige faciliteiten

verkeren echter in slechte staat en een structureel budget is nodig om tot vervanging over te kunnen gaan.

4. HET FINANCIËLE PERSPECTIEF

In hoofdstuk twee is de huidige financiële stand van zaken geschetst. In hoofdstuk drie zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. In dit hoofdstuk gaan we verder de diepte in door het financiële perspectief te schetsen op basis van de financiële uitgangspunten en de beschreven ontwikkelingen.

De financiële positie wordt nog steeds in grote mate bepaald door het rijksbeleid inzake de drie decentralisaties. We worden geconfronteerd met vernieuwde verdeel modellen om de rijksbijdrage in het gemeentefonds te verdelen. En hoewel de economische signalen positief zijn hebben we nog steeds te maken met de gevolgen van het ongunstige economisch tij. Op basis van de ons nu bekende cijfers schetsen wij in dit hoofdstuk de financiële consequenties.

4.1 Primitieve begroting

Meerjarenraming	2017	2018	2019	2020
Primitieve meerjarenraming 2016-2019	34.715	91.120	182.521	182.521
Structurele gevolgen Jaarrekening 2015	-248.386	-248.386	-248.386	-248.386
Structurele gevolgen Bestuursrapportage	141.406	141.406	141.406	141.406
Subtotaal	-72.265	-15.860	75.541	75.541
Financiële ontwikkelingen 2016	-3.740	-177.679	-213.055	-251.230
Saldo meerjarenraming primitieve begroting	-76.005	-193.539	-137.514	-175.689

De primitieve meerjarenraming gecorrigeerd met de gevolgen van de jaarrekening 2015 en de 1^e bestuursrapportage 2016 geeft een sluitende begroting te zien voor de jaren 2019 en 2020. Dit voldoet aan de kaders van de provincie om de huidige status van repressief (achteraf) toezicht te behouden. Echter, de gevolgen van de besluiten van de begroting 2016 leiden tot een niet sluitende meerjarenraming 2017-2020. In paragraaf 4.5 gaan wij verder in op de financiële ontwikkelingen.

4.2 Kaders Programmabegroting

Het ontwerpproces van de Programmabegroting 2017-2020 start met het aangeven van de kaders.

Uitgangspunten Programmabegroting 2017-2020

Als basis voor het ontwerp van de primitieve Programmabegroting 2017-2020 stellen wij voor de volgende uitgangspunten te hanteren:

- a. het vertrekpunt voor de concept Programmabegroting 2017-2020 is het saldo van de begroting 2016 met inachtneming van de uitkomsten van de concept jaarrekening 2015 en de voorlopige uitkomst van de 1e Bestuursrapportage.
- b. het beroep op het gemeentelijke weerstandsvermogen (algemene reserve) om tekorten in de exploitatie te dekken dient zo beperkt mogelijk te blijven;
- c. wij hanteren bij de opstelling van de begroting 2017 de parameters zoals hieronder opgenomen.

Parameters Programmabegroting 2017-2020

Als uitgangspunt voor de meerjarenraming 2017-2020 hanteren wij de volgende parameters.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Prijsontwikkeling				
Inflatiecorrectie	1%	1%	1%	1%
Subsidies				
Waarderingsubsidies	0%	0%	0%	0%
Budgetsubsidies	0%	0%	0%	0%
Subsidie bibliotheek	0%	0%	0%	0%
Mutaties gemeentelijke tarieven				
Onroerende zaakbelastingen	2%	2%	2%	2%
Leges*	1%	1%	1%	1%
Afvalstoffenheffing kostendekkend (kd)	kd	kd	kd	kd
Rioolheffing kostendekkend (kd)	kd	kd	kd	kd
Overige gemeentelijke belastingen en heffingen	2%	2%	2%	2%
Financiering				
Rente(rekenrente)	4%	4%	4%	4%

* Over het algemene gaan wij uit van kostendekkende leges met uitzondering van de lijkbezorgingsrechten en de marktgeden. Op deze tarieven wordt de reguliere indexatie toegepast.

4.3 Algemene uitkering

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap op trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd. Het laatste grote onderhoud aan het verdeelstelsel is inmiddels uitgevoerd. Er zijn nog wel wat losse eindjes. Onder andere het verdiepingsonderzoek VHROSV (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke ontwikkeling). Dat zou een positief herverdeeleffect betekenen voor gemeenten met een groot buitengebied en een negatief herverdeeleffect voor gemeenten met een klein buitengebied. Op dit

moment zijn de effecten nog niet duidelijk. Voor de voorliggende perspectiefnota baseren we ons dan ook nog op de decembercirculaire 2015.

4.4 Algemene dekkingsmiddelen

Precariobelasting

De gemeente Landsmeer legt al enkele jaren precariobelasting op aan twee partijen die kabels en leidingen in gemeentelijke grond hebben. Over deze belasting wordt, met name door nutsbedrijven, al jaren discussie gevoerd met het Rijk, met als doel om deze af te schaffen. Minister Plasterk heeft inmiddels aangegeven dit voorjaar met een wetsvoorstel te komen hierover. Het wetsvoorstel zal uitgaan van afschaffing, maar biedt gemeenten nog tien jaar de mogelijkheid om maximaal het op 1 januari 2016 in hun gemeente geldende tarief te hanteren. Na uiterlijk tien jaar is er geen precarioheffing meer mogelijk op nutswerken. Deze periode kan worden bekort bij een grotere hervorming/verruiming van het gemeentelijk belastinggebied.

Vernieuwing besluit begroting en verantwoording (BBV)

Ruim tien jaar na het tot stand komen van het BBV vond de VNG-commissie Financiën dat er diverse ontwikkelingen waren die vroegen om vernieuwing van het BBV. Dit is vooral ingegeven door de wens om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken. Om deze democratische rol goed te kunnen vervullen is meer en gemakkelijker inzicht in begroting en verantwoording noodzakelijk. Verder is de wens bij raadsleden en bestuurders om tot betere financiële vergelijkbaarheid tussen gemeenten te komen. Gemeenten maken nu een aantal individuele keuzes bij de nadere invulling van wet- en regelgeving. Dat maakt het vergelijken moeilijk. Ook is de toenemende nationale en internationale belangstelling voor de verslaggeving in de publieke sector van belang.

Bovenstaande heeft geleid tot een aantal aanpassingen van het BBV vanaf 1 januari 2017. Deze wijzigingen hebben o.a. betrekking op toerekening van overhead en rente, grondexploitaties, verbonden partijen, investeringen met maatschappelijk nut, EMU-saldo, vennootschapsbelasting, beleidsindicatoren en de taakveldindeling. De wijzigingen worden verwerkt in de programmabegroting 2017.

4.5 Totaal financiële gevolgen

Op basis van de begroting 2016 en de financiële ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk drie, is het totale financiële plaatje voor de begroting 2017-2020 als volgt:

Primitieve begroting	2017	2018	2019	2020
Primitieve begroting 2015 - 2019	34.715	91.120	182.521	182.521
Structurele gevolgen jaarrekening 2015	-248.386	-248.386	-248.386	-248.386
Structurele gevolgen 1 ^e Bestuursrapportage 2016	141.406	141.406	141.406	141.406
Saldo begroting 2016	-72.265	-15.860	75.541	75.541

Financiële ontwikkelingen 2016				
Nieuw beleid: schakelklas taalachterstand nieuwk.	-6.000	-6.060	-6.120	-6.120
Amendement: schrappen taakstelling bootjes	-10.000	-10.200	-10.404	-10.404
Amendement: precario op bootjes afschaffen	-8.965	-9.144	-9.327	-9.327
Amendement: afschaffen opbrengst hondenbelas.	-46.706	-47.640	-48.593	-49.564
MJR: Hogere bijdrage veiligheidsregio	-38.041	-38.041	-38.041	-38.041
MJR: GGD bijdrage kader nota incl 50% nieuw bel.	-18.229	-18.621	-19.142	-21.476
Hogere bouwleges	120.000			
Hogere lasten derden bouwprojecten	-14.328			
cao salarisstijging + enkele overige salarismutaties	-45.862	-76.706	-110.481	-145.351
Vervallen stelpost minder uren inv naar exploitatie	19.982	29.982	29.982	29.982
Ontwikkeling kapitaallasten agv fasering invest.	44.409	-1.249	-929	-929
Subtotaal financiële ontwikkelingen	-3.740	-177.679	-213.055	-251.230
Saldo begroting 2017 na ontwikkelingen 2016	-76.005	-193.539	-137.514	-175.689

Onvermijdelijk uitgaven 2017	2017	2018	2019	2020
Huisvesting en integratie vluchtelingen*	pm	pm	pm	pm
Vorbereidingskrediet Bestuurlijke toekomst	-15.000			
Subtotaal financiële ontwikkelingen 2017	-15.000	0	0	0
Saldo begroting na fin.ontwikkelingen 2017	-91.005	-193.539	-137.514	-175.689

Bij paragraaf 4.1 is al geconcludeerd dat er sprake is van een niet sluitende begroting. Als gevolg van enkele onvermijdelijke uitgaven stijgt het tekort tot € 91.005 voor 2017. In dit bedrag zijn nog niet de gevolgen verwerkt van de meicirculaire. Wij verwachten overigens een positief resultaat van de meicirculaire, waarbij de extra uitgaven door het Rijk – deels – worden gecompenseerd.

De Perspectiefnota geeft de financiële ontwikkeling weer in de aanloop naar de begroting. Dit betekent dat de Perspectiefnota geen sluitend overzicht hoeft te tonen. Het college wil echter inzicht geven in de zoekrichting en stelt daarom – vooruitlopend op de begroting en meicirculaire – de volgende ombuigingen voor.

Ombuigingen	2017	2018	2019	2020
Afschaffen rentetoerekening algemene reserve*	50.000	50.000	50.000	50.000
Verlagen stelpost 3D ten goede van exploitatie	50.000	50.000	50.000	50.000
Subtotaal ombuigingen	100.000	100.000	100.000	100.000
Saldo begroting na ombuigingen	8.995	-93.539	-37.514	-75.689

* Het toeschrijven van rente aan voorzieningen is volgens de BBV niet toegestaan. Ook adviseert de commissie BBV geen rentetoeschrijving toe te passen op de algemene reserve. Wij stellen u voor dit advies van de commissie over te nemen en geen rente meer toe te schrijven aan de algemene reserve.

Mutatie algemene reserve

Onttrekking algemene reserve	2017	2018	2019	2020
Onttrekking algemene reserve ten gunste van de exploitatie	100.000			
Budget projectontwikkeling en marktinitiatieven	-100.000			
Totaal ten laste van exploitatie	0			

In afwachting van de meicirculaire

Op basis van de in de Perspectiefnota opgenomen cijfers wordt voor 2017 een sluitende begroting gepresenteerd. De periode in aanloop naar de begroting wordt gebruikt om ook de meerjarenraming sluitend te maken. Een aantal uitgaven die naar mening van het college onvermijdelijk is of het directe uitvloeisel zijn van wijzigingen van rijksbeleid, zijn niet opgenomen in afwachting van de meicirculaire. De verwachting is dat de meicirculaire leidt tot een aanzienlijk positief resultaat waarmee deze extra uitgaven – grotendeels - worden gecompenseerd. Hieronder noemen wij enkele van de uitgaven die wij hebben 'geparkeerd' in afwachting van de mei circulaire. Zodra de meicirculaire meer duidelijkheid geeft, informeren wij u nader over deze geparkeerde uitgaven.

Geparkeerde uitgaven	2017	2018	2019	2020
Kwartiermaker omgevingswet (in samenwerking)	-20.000			
Beveiligingsfunctionaris (in samenwerking)	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Informatiebeveiligingsbeleid (excl privacy func)	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Doorontwikkeling organisatie	-15.000			
Verdere digitalisering dienstverlening (incl. form)	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Verkeerveiligheid	-2.500			
Budget facilitaire zaken	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Vergunningverlening Drank en Horecawet	-32.500			
Budget EZ, recreatie en toerisme	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Meerkosten onkruidbestrijding huidig niveau	-34.000	-34.000	-34.000	-34.000
Subtotaal exploitatielasten	-239.000	-169.000	-169.000	-169.000
Meerkosten digitalisering omgevingsvergunning		-6.200	-6.000	-5.800
Verledden openbare verlichting		-38.075	-37.663	-36.710
Meerkosten duurzaam vervangen wagenpark		-10.704	-10.398	-9.892
Aanbrengen beschoeiing volgens oeverbeheerplan				-5.776
Subtotaal kapitaallasten		-54.979	-54.061	-58.178
Totaal exploitatie- en kapitaallasten	-239.000	-223.979	-223.061	-227.178

Incidentele baten en lasten

De begrotingsvoorschriften geven aan dat er sprake moet zijn van een duurzaam financieel evenwicht. Dit betekent dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten. In onderstaand overzicht wordt het begrotingsoverzicht getoond waarbij geen incidentele baten en lasten zijn opgenomen. Dit leidt tot het volgende overzicht.

Primitieve begroting	2017	2018	2019	2020
Saldo begroting	8.995	-93.539	-37.514	-75.689
Incidentele lasten	491.895	192.336	159.192	152.514
Incidentele baten	-457.954	-53.000	-53.000	-53.000
Structureel saldo	42.936	45.797	68.678	23.825

4.6 Stand van de reserves

In onderstaande tabel is de algemene reserve opgenomen alsmede de bestemmingsreserves. De voorstellen van deze Perspectiefnota zijn verwerkt in onderstaande saldo.

Omschrijving	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-01-2016
Algemene reserve	2.611.844	2.611.844
Jaarresultaat 2015		1.435.312
Budgetoverheveling		-257.700
Saldo 1 ^e bestuursrapportage 2016		-279.778
Saldo algemene reserve	2.611.844	3.509.678
Perspectiefnota 2017, exploitatie		8.995
Perspectiefnota 2017, eenmalige onttrekking		-100.000
Perspectiefnota 2018		-93.539
Perspectiefnota 2019		-37.514
Perspectiefnota 2020		-75.689
Saldo algemene reserve na perspectiefnota		3.211.931
Bestemmingsreserve basisregistraties	153.254	153.254
Bestemmingsreserve onderhoud wegen	581.217	581.217
Bestemmingsreserve wmo*	500.000	-
Bestemmingsreserve openbare ruimte**	1.746.379	-
Bestemmingsreserve actualisatie bestemmingsplannen	210.472	210.472
Bestemmingsreserve decentralisaties	730.961	1.230.961
Bestemmingsreserve slok gelden	13.048	13.048
Dekkingsreserve openbare ruimte		1.746.379
Subtotaal bestemmingsreserves***	3.935.331	3.935.331
Saldo reserves	6.547.175	7.147.262

* Het saldo van de bestemmingsreserve Wmo is met ingang van 2016 toegevoegd aan de bestemmingsreserve decentralisaties.

** Het saldo van de (algemene) bestemmingsreserve openbare ruimte is overeenkomstig nieuwe regels van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) opgeheven. Vervolgens is dit bedrag ondergebracht in een dekkingsreserve. Met deze dekkingsreserve kunnen kapitaallasten van investeringen worden gefinancierd.

*** Overeenkomstig de nieuwe regels van de BBV stellen wij u voor een bestemmingsreserve een beperkte looptijd te geven van maximaal drie jaar tenzij bij de vorming van de reserve afwijkend wordt besloten.

4.7 Woonlasten

De onroerende zaakbelasting wordt, tezamen met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gerekend tot de gemeentelijke woonlasten. Bij de berekening van de gemiddelde woonlasten is als uitgangspunt gehanteerd een woning met een WOZ-waarde van €300.000,- en bewoond door een huishouden van 3 of meer personen.

Belasting/heffing	2015	2016	Indicatie 2017
Onroerende zaakbelasting	354,75	367,83	375,19
Rioolheffing	214,00	218,30	222,65
Afvalstoffenheffing	280,80	283,60	286,45
Totaal woonlasten	849,55	869,73	884,28
Stijging ten opzichte van 2016			1,7%

4.8 Meerjareninvesteringsplan 2017-2020

Investeringsen 2017	Prio	Bruto investering	Netto investering
Aanbrengen beschoeiingen volgens oeverbeheerplan (fase 4)	A	160.000	136.062
Aanbrengen beschoeiingen volgens oeverbeheerplan (fase5)	A	160.000	136.062
Herinrichten Houtsniplaan (vh deel plan Oost 3de/4de fase)	A	326.700	276.963
Herstel metselwerk kademuur Zuid-Nordeind	A	66.962	56.768
Vervanging wagenpark	A	110.000	93.542
Totaal Investeringsen 2017		823.662	699.396
Investeringsen 2018	Prio	Bruto investering	Netto investering
Asfalteren Scheepsbouwersweg	A	475.000	401.395
Herinrichten terrein rondom NH-kerk	B	230.505	195.413
Herinrichting Meerkoetstr., Rijgersln, Lepelaarstr, Calkoenstr.	A	278.000	235.677
Kunstgras deels vervangen (IVV)	A	96.800	82.063
Ruimen 32 algemene graven	A	35.000	29.576
Vervanging vaste activa module FMS400	A	15.609	12.900
Totaal Investeringsen 2018		1.130.914	957.024
Investeringsen 2019	Prio	Bruto investering	Netto investering
Herinr.Hazenweg-Patrijzenweg (vervangt deels Plan Oost 3de/4de fase)	A	350.900	297.479
Herinrichten Speksnijdersweg	B	250.000	211.940
Herstraten Tormentilstraat e.v.	A	332.750	282.966
Totaal Investeringsen 2019		933.650	792.384
Investeringsen 2020	Prio	Bruto investering	Netto investering
Begraafplaats uitbreiding urnenmuur	A	21.175	17.500
Herinrichten Aalscholverstraat, Talingweg	A	175.407	148.703
Herinrichting Aalscholverstraat 1 tm 31 en Zultestraat	A	302.500	255.625
Herinrichting Kamperfoelistr-Klaverstr.	A	529.375	448.783
Totaal Investeringsen 2020		1.028.457	870.611

Totaal 2017-2020 (exclusief investeringen riolering)		3.916.683	3.319.416

INVESTERINGSPLAN RIOLERING 2017-2020

Investerings 2017	Prio	Bruto investering	Netto investering
Riolering Lepelaarstraat	A	253.979	215.980
Riolering Meerkoetstraat-Reigerlaan-Calkoenstraat	A	529.738	450.481
Totaal Investerings 2017		783.717	666.461
Investerings 2018			
	Prio	Bruto investering	Netto investering
Riolering Hazenweg-Patrijzenweg (vervangt deels plan Oost 3de/4de fase)	A	459.800	391.007
Totaal Investerings 2018		459.800	391.007
Investerings 2019			
	Prio	Bruto investering	Netto investering
Riolering Kamperfoeliestraat-Klaverstraat eo	A	914.881	778.001
Riolering Tormentilstraat eo	A	681.684	579.694
Totaal Investerings 2019		1.596.565	1.357.694
Totaal 2017-2020 Riolering		2.840.082	2.415.162
Totaal 2017-2020 Regulier en Riolering		6.756.765	5.7345.578